

Ангел Каралийчев

Другари

Когато влезе в учебната стая, Матейчо се озърна страхливо. Не знаеше къде да се дене. Срам го беше от другите пременени момчета, защото и двата ръкава на палтенцето му бяха закърпени. Колко се труди майка му, дано събере някоя и друга пара, че да му купи плат за ново палтенце, ала не смогна. Лятото мина много тежко.

– Ех, чедо, да беше жив баща ти, сега нямаше да тръгнеш окърпен на училище! – въздъхна тя на вратнята.

– Нищо, мамо, добро ми е палтото, нали старите хора казват, че кърпежът крепи света.

Матейчо остана сирак. Неговият баща беше зидар. Ходеше по градовете да прави къщи на хората. Веднъж, като носел тухли на гърба си, той се подхлъзнал и паднал заедно с тухлите от петия етаж. Паднал и не станал. Тъмно стана в сиромашката къща, където живееха Матейчо и майка му. Три месеца време клетата жена не млькна. Изплака си очите. Веднъж през пролетта у тях се отби дядо Петко, кметът.

– Стига – викна той, – стига, невясто, си плакала, ами се запретни, че тръгвай по къра на работа. Гледай да събереш зимнина.

– Ами на кого ще оставя момчето си? – попита Матейчовата майка.

– Дай го на мене, да ми стане ратай. Ще носи вода на жетварите, а подир вършитба ще видя там нещо да му дам.

– Вземи го, дядо Петко – съгласи се Матейчовата майка.

Цяло лято малкият ратай тича с две стомни по нивята – от кладенците до жетварите. Мъкнеше вода с тежките стомни за многобройните жетвари на селския чорбаджия. Подир харман, когато дядо Петко насапа новото жито в житницата, повика Матейчовата майка и отдели един шиник зърно.

– Туй жито – рече той – се пада на твоя син.

– Не е ли малко? – боязливо попита сиромашкинята.

– Малко ли? – сопна се дядо Петко. – Как тъй малко? Да не искаш цялата ми житница да изгребеш!... Вземай го, додето не съм го прибрал! Ще останеш и без него.

– Ох, на мама момчето! – помилва чедото си сиромашката жена. – То ми е още много малко, ала стана печелник!

Матейчовата майка нарами житото в една торбичка и го отнесе в къщи. Матейчо се прибра и почна да се стяга за училище. Сложи сам подлоги на цървулките си. Щом удари барабанът и барабанчикът съобщиха, че учебната година почва, малкият ратай нахлу закърпеното си палтенце и тръгна. Като влезе в стаята, не посмя да седне. Срам го беше.

– Хей, Матейчо, ела тук, при мене има място! – извика някой от

най-подирния чин.

Матейчо тръгна и щом видя, че го вика Димчо, синът на въглищаря Вълко, завтече се към него. Димчо беше много добро момче. И в тяхната къща немотията беше свила гнездо. Баща му гореше въглища в Балкана, смъкваше ги съботен ден на пазара и колкото пари вземаше, даваше ги за хляб и дрехи. През лятната ваканция Димчо, вместо да скита по улиците, тръгна с една кошничка по къра да събира узрели круши и сливи. Всеки ден продаваше на гарата по една кошница плод. Събра цяла шъпа левове и си ги скри на едно потулено място.

Минаха две седмици. Беше топъл есенен ден. През отворените прозорци на учебната стая влизаше тропот на коли, натоварени с царевица и тикви. Надничаха узрели жълти слънчогледи. Влезе учителят. Поздравя децата. Те скочиха на крака и му отвърнаха. Вратата скръцна. Показа се училищният слуга дядо Продан. Той внесе цял куп нови учебници. Учениците почнаха да викат от радост. Учителят раздаде на всички, които бяха внесли пари, по една хубава читанка, изпъстрена с чудесни картинки. Само Матейчо не получи нищо. Той нямаше пари за учебници.

– Дай и аз да разгърна своята читанка – рече той на Димчо и като се наведе, ръцете му се разтрепераха и очите му се наляха със сълзи.

– Защо плачеш? – попита го Димчо.

– Мъчно ми е – отвърна Матейчо.

– Кажи, нали си ми приятел!

– Нищо – отвърна Матейчо, избърса си очите и тръгна с наведена глава.

На пладне децата се пръснаха като орляк врабчета из селото. Димчо се прибра в къщи, седна да обядва, ала не можа да преглътне първия къшей хляб. Тежко му беше за Матейчо. Дълго мисли как да му помогне. Най-сетне се удари по челото и скочи пъргаво. То било много лесно!

Същата вечер той отиде в къщата на своя учител. Завари го в пчелника, ходи между кошерите. Димчо каза: „Добър вечер, учителю!“ – и изкара от пазвата си един вързоп левове, всичките, които беше събрал през лятото.

– Учителю – рече той. – тези пари са мои.

– Откъде ги имаш? – попита учителят.

– Аз през лятото носех на гарата узрели круши и ги продавах на пътниците. Парите скътах. Смятах да си купя с тях една орехова гъдулка с четири жички и лък от конска опашка. Много искам да стана цигулар... Но сега, като видях, че Матейчо си няма учебници, реших да дам

моите пари. Аз догодина пак ще си спечеля пари, тогава ще си купя гъдулка. Вземи ги, учителю!

Но учителят не взе парите. Той се развълнува, помилва Димча по главата и рече:

– Прибери си парите. Аз вече съм поръчал на Матейча учебници по бедност. Но ти имаш добро сърце и ще станеш достоен гражданин. Ела сега да ти сипя малко мед в една паничка. Не се срамувай. През лятото ти си се трудил като малка работна пчела!

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране и разпознаване: unicode, 2007

Редакция: BНorse, 2007

Публикация:

Ангел Каралийчев, НАЙ-ТЕЖКОТО ИМАНЕ – ПРИКАЗКИ И РАЗКАЗИ

Съставител ГЕОРГИ СТРУМСКИ

Библиотечно оформление СТЕФАН ГРУЕВ

Редакционна колегия ЕФРЕМ КАРАНФИЛОВ, ИВАН ЦВЕТКОВ, ЙОРДАН МИЛЕВ,
КАМЕН КАЛЧЕВ

Отговорен редактор НИКОЛАЙ ЯНКОВ. Редактор на издателството АННА
ПАНЧЕВА

Илюстрации АЛЕКСИ НАЧЕВ. Художник на корицата РАДОЙ БОЯДЖИЕВ.

Художествен редактор ИВАН МАРКОВ

Технически редактор ЕЛЕНА МЛЕЧЕВСКА. Коректор ТАНЯ СИМЕОНОВА

Първо издание. ЛГ. V. Тематичен № 13/9537172431/6006-2-79

Дадена за набор на 23. IV. 1979 г. Подписана за печат на 27. IX. 1979 г. Излязла от
печат на 10. X. 1979 г.

Поръчка № 118. Формат 1/16 60×90. Тираж 60 000. Печатни коли 16. Издателски коли
16. Цена 2 лв.

„НАРОДНА МЛАДЕЖ“ – ИЗДАТЕЛСТВО НА ЦК НА ДКМС. МОНОФОТО, ПЕЧАТ
И ПОДВЪРЗИЯ ДПК „Д. БЛАГОЕВ“. СОФИЯ – 1979

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3373>]